

Fitxes arqueològiques del Maresme i del Vallès III

FITXES ARQUEOLÒGIQUES DEL MARESME I DEL VALLÈS III

Dolmen de Céllecs / La Cabana del Moro

(La Roca del Vallès)

Oriol Font i Cot

Doctor en Prehistòria.

Professor de Ciències Socials de l'IES «Els Tres Turons», d'Arenys de Mar.

Resum: Fitxa descriptiva del Dolmen de Céllecs. El treball ofereix una detallada descripció arquitectònica del bé, elements per la seva datació i ressenya el seu estat de conservació.

Paraules clau: Dolmen, Prehistòria, azimuth astronòmic, sepultures, patrimoni funerari.

Dates de prospecció: 19 de juliol de 2003; 17 de maig de 2004

Coordenades: 0444378; 4602075

Latitud: 41° 33' 00"

Altitud: 340 ± 5 m.s.n.m.

Orientació: 225°

Altura angular: 0°. És difícil determinar-la, perquè al davant del dolmen hi ha força vegetació arbustiva, a més de petites alzines i un gran pi, que tapen la visió. Tot i això, és perceptible que el dolmen roman en una posició dominant.

Azimuth astronòmic: 225°

Declinació astronòmica: -32° 31' 03"

Com arribar-hi: per accedir al sepulcre cal agafar la carretera BV-5106 (des d'Òrrius o des de La Roca del Vallès) i dirigir-se a l'ermita de Sant Bartomeu de Cabanyes, que es troba al coll de la carretera. Si venim d'Òrrius haurem d'entrar pel camí de l'esquerra i deixar el cotxe a la clariana d'un alzar que hi ha a prop de l'ermita. Des d'aquest punt hom divisa dues dreceres, una en sentit ascendent –a mà esquerra– i l'altre descendent i més estreta. Cal prendre aquest camí, i després de caminar uns 15 minuts trobarem una nova bifurcació, on s'assenyala el dolmen (sender PR-C-36). Ara som a un corriol, que continua sent suaument descendent. Trobarem diversos afloraments granítics a mida que ens acostem al megàlit; des de la bifurcació haurem caminat menys de 10 minuts.

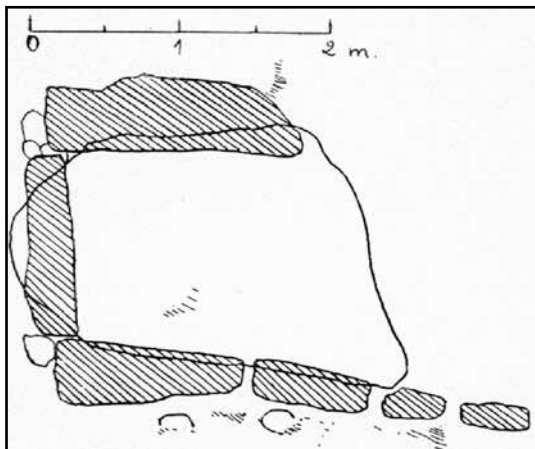
Ubicació i entorn: el paisatge immediat del sepulcre és boscos, amb presència de matolls i predomini d'alzines i pins. Tot i la relativa abundància de vegetació, hom pot apreciar sense massa dificultats que el megàlit està situat en una posició molt dominant –en especial en direcció a ponent i al nord–, ja que es troba en un petit replà, al damunt d'una carena.

Classificació arquitectònica: el dolmen de Céllecs és un probable sepulcre de corredor evolucionat amb passadís ample, tipus galeria catalana. Va ser bastit en terreny pràcticament pla, excepte el sector de llevant, rere la capçalera, que té un suau pendent est / oest. Per aixecar el sepulcre es van emprar lloses de granit.

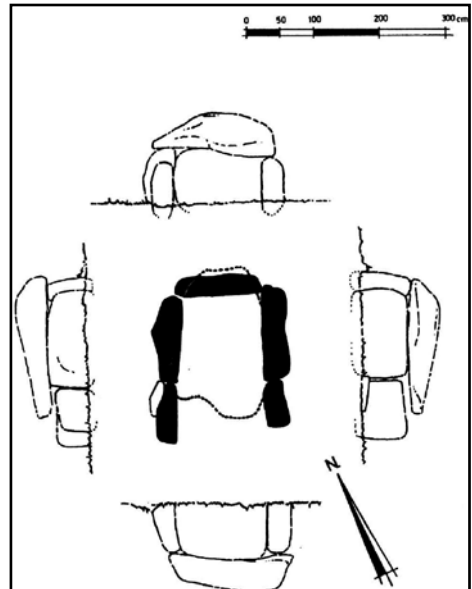
Les mides màximes que es poden prendre en l'actualitat són:

- Longitud màxima mesurable: 2,2 m
- Amplària, a la capçalera, 1,15 m
- Amplària, a l'inici mesurable, 1,2 m.
- Altura màxima (llosa lateral nord), 0,85 m.

Considerem probable aquesta atribució tipològica, atès que a la planta aixecada per Colomines (1936: 10, Fig. 23) dibuixà, a la banda nord, tres lloses, que interpretem com part del passadís. Les dimensions de la cambra fan que suposem que es tracta d'una petita galeria catalana, cosa ja apuntada amb anterioritat (Cura i Castells, 1977: 88, nota 45; Tarrús *et al.*, 1984: 90; Bassols (dir.), 2003: 8).

Planta de la Cabana del Moro de Céllecs, segons Colomines (1936: 10, Fig. 23). L'escala mètrica és nostra.

Planta i seccions del sepulcre (Roca *et al.*, 1980: 26, Fig.1).

Pel que fa al túmul, el seu excavador en va trobar restes al costat de la capçalera, és a dir, a llevant (Colomines, 1936: 11).

Elements de datació: si donem per vàlid que el sepulcre és una petita galeria catalana, podem datar la Cabana del Moro dins la quarta fase arquitectònica que proposa Tarrús, és a dir, durant el neolític final o el calcolític (primera meitat del III mil·lenni cal ANE) (Tarrús, 2003: 61). En el decurs de l'excavació efectuada per Colomines tan sols va aparèixer un "petit fragment de terrissa feta a mà" (1936: 11), que no permet establir cap datació específica.

Estat de conservació: sense dubte, el fet que el dolmen es trobi a un indret força aïllat en facilita la conservació. La cambra del megàlit es manté dempeus, amb la capçalera, dues lloses laterals a ambdós costats i la cobertora al seu lloc, tot i que si comparem les fotografies que vam fer nosaltres amb la realitzada durant els anys del seu descobriment (a dalt de tot, a l'esquerra) es pot veure que en manca una part.

Del túmul, molt erosionat, en resten vestigis rere la capçalera i la llosa lateral sud de la cambra. Això no obstant, com que aquest sector roman a un molt lleuger pendent est / oest, si més no en part podria tractar-se de la inclinació natural del terreny. No és possible discernir llur diàmetre.

Superior, a l'esquerra: fotografia del sepulcre realitzada durant els anys de la seva localització (Colomines, 1936: 10, Fig. 22) Superior, a la dreta: una imatge obtinguda en el decurs de la nostra visita feta l'any 2003. Inferior: dues imatges més del dolmen de Céllecs, realitzades aquell mateix any. La de l'esquerra va ser presa des del lateral nord, mentre que la de la dreta fou obtinguda des del costat sud-oest.

Bibliografia

ALMAGRO BASCH, Martín, *et al.* (1945). *Carta Arqueológica de España*. Barcelona, Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez, 253 pp.

ARRIZABALAGA, Antoni, *et al.* (1984). *Els orígens de Granollers i del Vallès Oriental*, Caixa d'Estalvis de Catalunya – Ajuntament de Granollers, 108 pp.

BASSOLS I FERNÁNDEZ, Imma (dir.) (2003). *Memòria del projecte de Recerca arqueològica "El poblament prehistòric de la Serralada Litoral (Maresme – Vallès Oriental)"*. *Activitats de l'any 2000*, 90 pp.

BOSCH, Josep, *et al.* (1985). “Les comunitats del Neolític final-Calcolític i Edat del Bronze”, a *Els orígens del Vallès Oriental. Introducció a l'Arqueologia de la Comarca. Curset a càrrec dels membres de l'Àrea d'Arqueologia*, Museu de Granollers, Àrea d'Arqueologia, pp.37-60.

Carta Arqueològica: Vallès Oriental. Inventari i Documentació del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya [Consulta: 25 de novembre de 2002 a 7 de març de 2003].

COLOMINES ROCA, Josep (1936). “Sepulcre de Céllecs. La Roca del Vallès”, a *Anuari I.E.C., MCMXXVII-XXXI, Vol. VIII*, Barcelona, Palau de la Generalitat, pp.10-11.

CURA-MORERA, Miquel; Castells, Josep (1977). “Evolution et typologie des mégalithes de Catalogne”, a *L'Architecture megalithique. Colloque du 150e anniversaire de la Société Polymathique du Morbihan*, Vannes, Chateau Gaillard, pp.71-97.

CUYÀS I TOLOSA, Josep M^a (1976). *Història de Badalona. Volum II. I. Prehistòria. II. Els celtes. III. Els íbers*, Badalona, Arts Gràfiques Duran, 225 pp.

ESTRADA, José (1946). “Fichero Arqueológico”, a *Agrupación Excursionista de Granollers*, Número 30, octubre, pp.121-122.

ESTRADA, José (1947b). “Apuntes sobre la colección de Prehistoria local”, a *Vallés*, 27 de agosto, Granollers, pp.38-39.

ESTRADA, José (1947c), “Sección Estudio. Nuestras Actividades en 1947”, a *Anuario de la Agrupación Excursionista de Granollers*, diciembre, pp.16-18

Estrada Garriga, José (1974), “El gran avance de nuestra arqueología comarcal durante los últimos treinta años”, a *Vallés*, núm. 2016, 28 de enero, Granollers, pp.48-49.

ESTRADA I GARRIGA, José (1955). *Síntesis arqueológica de Granollers y sus alrededores*, Granollers, Publicaciones del Museo de Granollers, 24 pp. + 1 mapa.

ESTRADA I GARRIGA, Josep (1986). “Prehistòria i història antiga de Granollers i els seus voltants”, a *Estudis de Granollers i del Vallès Oriental. 1. Aproximació al*

medi natural i a la història de Granollers, Granollers, Ajuntament de Granollers, pp.35-40.

ESTRADA I GARRIGA, Josep (1993). *Granollers a l'antiguitat*, La Garriga, Revista del Vallès, 157 pp.

ESTRADA, José; VILLARONGA Leandro (1967). "La "Lauro" monetal y el hallazgo de Cànoves" (Barcelona), a *Ampurias*, xxix, pp.135-194.

FARELL, David, et al. (1995). *Dòlmens. Una tradició funerària a Catalunya: el cas del Maresme*, Mataró, Grup d'Història del Casal, Col·lecció Sal·lusti, 2, 41 pp
Garrido, Carlos (1998), *Arqueoguía de Cataluña y Baleares. Más de 200 yacimientos arqueológicos*, Barcelona, Editorial Planeta, 513 pp.

LLEONART I CASADEVALL, Robert (1976). "El Maresme durant d'Eneolític", a *Miscel·lànies Arqueològiques sobre Mataró i El Maresme*, Mataró, Museu Municipal de Mataró – Ajuntament de Mataró, pp.9-13.

MAÑÉ I SÀBAT, Antoni (1989). "Els monuments megalítics de la Serra de Llevant", a *Vèrtex. Federació d'Entitats excursionistes de Catalunya*, 130, juliol-agost, pp.402-405.

MAÑÉ I SABAT, Antoni (1996). *Itineraris dolmènics de Catalunya*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Llibre de Motxilla, 79 pp.

MERCADALI FERNÀNDEZ, Oriol (coord.) (2003). *Laietania, 14. Estudis d'arqueologia i d'història. La Costa de can Martorell (Dosrius, El Maresme). Mort i violència en una comunitat del litoral català durant el tercer mil·lenni aC*, Mataró, Museu de Mataró – Secció Arqueològica, 256 pp.

PÀMIES, Anna (1983). *Les restes arqueològiques de La Roca: Una passejada pel nostre passat*, Granollers, Museu de Granollers, 21 pp.

PERICOT GARCÍA, Luis (1950a). *Los Sepulcros Megalíticos Catalanes y la Cultura Pirenaica*, Barcelona, Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto de Estudios Pirenaicos, 277 pp.

PETIT I MENDIZÀBAL, Maria Àngels (1990). "Les primeres etapes de l'Edat del Bronze al Vallès", a *Limes*, 0, pp.23-30.

Roca, Toni, *et al.* (1980). *L'arqueologia a l'escola. Aproximació a l'època Prehistòrica: Serralada Litoral (Maresme i Vallès oriental)*, Mataró, Museu Municipal de Mataró. Secció Arqueològica, 40 pp.

TARRADELL, Miquel (1962, primera edició de butxaca de 1982). *Les Arrels de Catalunya*, Barcelona, Vicens-Vives, S.A., 292 pp.

TARRÚS I GALTER, Josep (2003). "Els constructors de megàlits a Catalunya: cistes i dòlmens entre els mil·lennis V-III cal aC", a *Cota Zero*, 18, pp.54-75.

TARRÚS I GALTER, Josep, *et al.* (1984), "El fenómeno megalítico en el Pirineo Oriental de Cataluña", a *BAR International Series 193*, London, pp.79-113.

VILA, Pau (1930). *El Vallés. Assaig geogràfic*, Biblioteca d'Estudis Comarcals, 83 pp. + X làms.